

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на тема
**„РЕГУЛАТОРНИ ПРОБЛЕМИ НА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННИЯ ПАЗАР
В ПРОЦЕСА НА ЛИБЕРАЛИЗАЦИЯ И КОНВЕРГЕНЦИЯ”,**
представен от **Алена Йосифова Добрева-Христова,**
за получаване на научно-образователна степен „Доктор”,
от **доц. д-р инж. Камен Владимир Рангелов (СУБ - София)**

Представеният дисертационен труд за получаване на научно-образователна степен „Доктор” на тема „Регулаторни проблеми на телекомуникационния пазар в процеса на либерализация и конвергенция” съдържа Увод и 6 Глави. В заключение е направено обобщение на изводите от изследванията и са систематизирани заявките за приноси на труда. Приложена е библиографска справка за ползваните източници. Има списък на публикациите на автора по темата (самостоятелно или в съавторство). Общият обем на представения труд е 136 страници.

Темата, на която е посветен труда, е много интересна и актуална. През последните две десетилетия Европейският съюз предприе решителни стъпки за либерализиране на телекомуникационния пазар и разработи редица нормативни документи, реализирайки последователна политика на все по-нататъшно прилагане на принципите на всеобщото конкурентно право и в областта на електронните съобщения. Изключително бързото технологично развитие и появилата се конвергенция на мрежи и услуги поставят непрекъснато нови правно-икономически проблеми в регулаторната дейност, които се нуждаят от задълбочени изследвания.

Целта на труда е „на базата на анализа на европейското законодателство, както и на резултатите от проучването на регулаторните проблеми и практиката на страни-членки на Европейския съюз, да бъдат направени изводи и препоръки за най-подходящите механизми за правно и регулаторно решаване на възникващите проблеми на електронния съобщителен пазар в процеса на либерализация и конвергенция”.

Подходът при анализиране на проблемите и при разработката на предложения за тяхното решаване е основно от правноикономическа и регулаторна гледна точка. За всеки от разглежданите проблеми е направена систематизация на сегашното състояние и са посочени възможности за неговото решаване.

Представеният дисертационен труд има следните по-важни **положителни характеристики**:

1. Авторът показва изключително добро владение на материята – както действащата регулаторна рамка на Европейския съюз, така и обсъжданите насоки за нейното актуализиране. Разглежданите проблеми са действително измежду най-актуалните проблеми на регулирането на електронните съобщения в Европа и в света.
2. Основните изводи, представени в края на всяка Глава, и обобщени в заключението, отразяват правилно състоянието и тенденциите в областта на регулирането на електронните съобщения в Европейския съюз като цяло и в

неговите страни-членки поотделно. Посочени са действащите регулаторни постановления и тяхното въздействие върху развитието на пазара на електронни съобщения – повишаване нивото на конкуренция, нарастване на инвестициите от алтернативни оператори, по-ефективно използване на ограничените ресурси в телекомуникациите. Обърнато е внимание и на нововъзникващи проблеми във връзка с разширяващата се конвергенция и появата на мрежите от следващо поколение.

3. Направена е заявка за 11 приноса, от които за по-съществени могат да се посочат (цитирам):
 - Обобщено е, че най-добри показатели и най-голямо значение за успешното навлизане на широколентови услуги има в страните с ефективна конкуренция, основана на инфраструктурата, чрез което се постига намаляване на цените и въвеждане на иновативни услуги (Глава 3).
 - Може да се обобщи, че най-успешен преход от аналогово към цифрово радиоразпръскване е реализиран в страните, в които намесата на държавата е сведена до минимално необходимото (Глава 4).
 - Дефинирани са възможните сфери на регулаторно въздействие по отношение на „контролните точки” в мрежите от следващо поколение (Глава 5).
 - Доказано е, че при регламентиране на въпросите на взаимното свързване в мрежите от следващо поколение е по-логично да се обръща внимание преди всичко на услугите, които ще се ползват от взаимно свързаните мрежи, отколкото на конкретната мрежа, от която се предоставя услугата. Предложени са две решения относно регулаторния режим на взаимното свързване в мрежите от следващо поколение (Глава 5).
 - Доказано е, че по отношение регулирането на преноса и съдържанието в електронните съобщения по-доброто решение е създаването на единен конвергентен регулаторен орган (Глава 6).
4. Дисертационният труд е добре структуриран. След като в Увода са посочени основните актуални проблеми – предмет на работата, те са разгледани последователно в следващите Глави. Всяка Глава, която сама по себе си представлява обособено изследване на един проблем, завършва с Изводи и Приноси. Това дава възможност в края на работата да се направи обща рекапитулация на постигнатото, като се систематизират отделните изводи и приноси.
5. Приложената библиографска справка включва практически всички по-съществени европейски и български нормативни документи относно регулирането на съвременните електронни съобщения в Европа и у нас, което е добра база за направените проучвания и изследвания.
6. Посочени са 9 публикации на автора по темата на дисертацията (от тях – 7 самостоятелни), както и участие в изследователски и образователни международни програми. Това доказва трайния интерес на автора към тематиката, както и дълбокото навлизане в нея.

Същевременно могат да бъдат посочени и някои **недостатъци** на дисертационния труд, по-важни от които са следните:

1. В текста няма ясно разграничение между, от една страна, действащи постановки и официално предлагани и обсъждани техни изменения и актуализирания, и от друга страна – новите идеи и предложения, дело на автора. По този начин не се откроява действителният личен принос на автора.
2. На някои места излишно подробно се преразказват действащи нормативни документи („Рамковата Директива” – Глава 1, Препоръката на ЕК за съответните пазари и Методиката на КРС за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара – Глава 2 и др.), вместо да се отдели повече внимание на новите идеи и предложения на автора.
3. Някои от заявените приноси не са коректно формулирани („Анализиран е опитът...”, „Изследвани са най-често срещаните регулаторни проблеми...”, „Направено е сравнително проучване...” – Глава 3, „Анализирани са основните проблеми...” – Глава 4 и др.). Не самото анализиране, проучване или изследване може да се приеме за принос, а резултатът от него – изведената тенденция, доказаният ефект и т.н.

Някои **въпроси** за доизясняване:

1. Кои са разработените от автора „допълнителни характеристики към дефинираните от Европейската комисия критерии за определяне на предприятие със значително пазарно въздействие” (Глава 2)?
2. В Глава 1 като принос се посочва, че „са формулирани основните проблеми, възникващи в процеса на либерализация на електронния съобщителен пазар в България”. Ако това са проблемите, формулирани в т.1.2.2 (единствено там има посочени проблеми), може ли да се приеме, че България има свои специфични проблеми в областта на регулирането на електронните съобщения, които нямат нищо общо с европейските?

Посочените по-горе недостатъци в никакъв случай не омаловажават постиженията на автора на представения дисертационен труд. Определено считам, че авторът притежава необходимата квалификация, достатъчно натрупан опит, умение да борава свободно с правната материя по въпроса, критичен поглед върху възникващите проблеми и способност да обработва голям обем от разнообразен фактически материал, за да извлече общите характеристики.

Препоръчвам на уважаемия Съвет да присъди на Алена Йосифова Добрева - Христова научно-образователната степен „Доктор”.

19.10.2015 г.

Рецензент:

(доц. д-р Камен Рангелов)